

גליון

משמיע ישועה

ציצים ופרחים
על פרשת השבוע וענינא דיומא
שנאמרו בשיעורי השבוע של
מורינו הגה"צ
אבד"ק ברכת מנחם שליט"א

פרשת אמור

אבות פרק ד'

יו"ל ע"י שומעי לקחו
שנת תש"פ לפ"ק - גליון כ"ד

- א. שבת שבתון מקרא קודש**.....ג
שבת שבתון / וקראת לשבת עונג / לך כי לך לך אף לך /
יום שכולו שבת
- ב. מאוד מאוד הוי שפל רוח**.....ז
פרומקייט וקרומקייט
- ג. מאוד מאוד הוי שפל רוח**.....ח
עפר אני בחיי / כלפי שמיא וכלפי בני אדם / עניו מכל
האדם / מאוד מאוד הוי שפל רוח

להשיג הגליונות

בבארא פארק:	בוויליאמסבורג:
ביהמ"ד ברכת מנחם	ביהמ"ד ברכת מנחם
4424 16 th Ave.	491 Flushing Ave.
ביהמ"ד אברכים	בירושלים:
ברכת מנחם	ביהמ"ד ברכת מנחם
1600 55 th St.	רח' זית רענן 1

להערות והארות ולקבל הגליון בדוא"ל
mashmiayeshuah@gmail.com

א. שבת שבתון מקרא קודש

שבת שבתון

ששת ימים תעשה מלאכה וביום השביעי שבת שבתון מקרא קודש כל מלאכה לא תעשו שבת הוא לה' בכל מושבותיכם.

שבת שבתון, לשון זה מופיע בתורה שש פעמים, שתיים מהם בפרשתינו - פרשת אמור - ונאמר בשבת 'שבת שבתון' ונאמר ביום הכיפורים 'שבת שבתון'.

ובפירוש כפילות הלשון וביאור הביטוי של 'שבת שבתון' ביאר האבן עזרא (ויקרא ט"ז, ל"א) ומפרש קרא דיוה"כ 'שבת שבתון' היא לכם ועניתם את נפשותיכם, וז"ל: שביתה לנפש ולגוף, ע"כ.

וכן משמע ברמב"ם (ספה"מ מצוה קס"ד) שכתב לגבי מצות יום הכיפורים: שציונו להתענות בעשירי מתשרי וכו', ושהשביתה מחויבת מאלו הפעולות כולם, מאמרו בו שבת שבתון הוא לכם וכו', כאילו הוא יאמר שחובה בו השביתה המיוחדת במלאכות והמעשים, והשביתה המיוחדת במזון הגוף וקיומו, ולכן אמר 'שבת שבתון', עכ"ל.

היוצא מדבריהם שכפילות הלשון שבת שבתון בא לרמז על שביתה הנפש ושביתה הגוף, ולכאורה צריך עיון שהרי גבי שבת מצינו נמי שנקרא בקרא לשון 'שבת שבתון' (כאן, ושמות לא טו, לה ב) אף שהותרה ואף מצוה יש באכילה וקיום הגוף.

וקראת לשבת עונג

ויש להסביר על פי מה שכתבו הקדמונים בענין "עונג שבת", כי התורה ציוותה לאדם שיענג את השבת במאכל ובמשתה שהם עניני הגוף, ובזה מקיים מצות בוראו, וכל התענוגים שמענג בהם את השבת,

משמיע ישועה

ומתענג בהם נחשבים כמצוה, והוי דבר רוחני, ואף שבפועל מתענג גופו מהם, הריהו מזון לנשמה ולא לגוף.

נמצא שבשבת האדם שובת ממזון גופני, כי הכל לשם שמים, ושוה בזה ליום הכיפורים.

ובזה אכן שונה שבת משאר יו"ט, וכמו שביא בספר **בית הלוי** (פרשת תרומה), וכה כתב במתק לשונו:

מה שאמר הכתוב (מלאכי ב') **וזריתי פרש חגיכם**, ואיתא בזוה"ק (יתרו פ"ה ע"ב) ולא פרש שבתכם, דבאכילה של שבת, גם אם האדם מכויין בו לתענוג, גם כן למצוה יחשב, דבשבת כתיב וקראת לשבת עונג, דמצוה להתענג בשבת וא"כ כוונתו הוא למצוה, משא"כ ביו"ט לא כתיב בו בשום מקום עונג, וכתיב בו רק כבוד ושמחה, ומש"ה אם מכויין לתענוג הא אין כוונתו למצוה, וע"כ צריך לזהר באכילתו לכויין בו לשם מצוה שמתענג בו בשביל כבוד יו"ט, ע"כ.

והנה ביום טוב כתיב לה' וכתיב לכם, ודרשו חז"ל דחציו לה' וחציו לכם, ולכן נקרא רק 'שבתון', אבל בשבת הוא כולו לה' ונקרא 'שבת שבתון'.

שבת הוא מעין עולם הבא, שאין בו לא אכילה ושתייה, רק מתענגים על ה', וצדיקים יושבים ועטרותיהם בראשיהם ונהנים מזיו השכינה.

לך כי לך לך אף לך

כתב הרה"ק בעל **אמרי יוסף** מספינקא זי"ע (בהקדמה ללק"ת והש"ס) בענין תורתו ועבודתו של האדם שצריך שיהיה בלתי לה לבדו, ולא לכויין להנאת עצמו או על מנת לקבל פרס, וזה לשונו:

ושמעתי מאבי זקני הרב מו"ה אברהם (ממונקאטש) ז"ל, ששמע מהרב הקדוש מו"ה **יצחק מראדוויל** ז"ל, שפירש בדרך צחות הפסוק (תהלים עד טז) **'לך יום אף לך לילה'** ל"ך ר"ל אם הכוונה ל"ך לבד לעשות נחת רוח לפניו ית"ש, הוא יום, ר"ל מאיר כיום, א"ף לך, רצונו לומר שכוונתו להנאת עצמו ח"ו וא"ף לך, הוא לילה, ר"ל שאין להמצוה אור, והוא כלילה ח"ו, ודפח"ח.

משמיע ישועה

יום שכולו שבת

כיון שנתבאר דבשבת כל מה שהאדם עושה ואוכל ושותה הוא רק לשם שמיים ובלתי לה' לבדו, הרי דשבת נקרא יום, וביום השבת, כי שבת הוא בחינת ל"ך, לך כי לך, מה שאין כן בחול הוא בבחינת - לך אף לך - ולכן בחול יש יום ולילה.

ויש להסמיק מה שכתב **במשנה ברורה** (סי' ש"ז סק"ה):

איתא בשל"ה קיבלתי אדם המבקר לחבירו בשבת בשחרית, לא יאמר לו וכו' רק יאמר לו שבתא טבא.

ולשון השלה"ק (שבת נר מצוה ס"א), וקיבלתי אדם המבקר לחברו בשבת שחרית, לא יאמר לו כדרך שאומר בחול 'צפרא טבא' רק יאמר לו 'שבת טוב' או 'שבת שלום', לקיים זכור את יום השבת לקדשו עכ"ל.

לפי דברינו יש לומר עוד בענין שלא לאחל בשבת 'לילה טוב' שהרי שבת הוא בחינת 'יום' ואין בו לילה, רק יום שכולו ארוך יום שכולו שבת.

וכן מובא בספר רמתים צופים (אליהו זוטא דף י"ז ע"א, אות כ"ג):

פעם שבת הרה"ק מהר"י מווארקא זי"ע אצל הרה"ק ר' שלמה לייב מלענטשא זי"ע, וכאשר הגיע לומר שבתא טבא, אמר לו הרה"ק מלענטשא:

מפני מה אין אומרים בליל שב"ק 'ליל שבת מבורך' כשם שאומרים על דרך זה בכל לילה, ברכת 'לילה טוב', וביאר שהוא מפני כי בשבת קודש אין לילה כלל, כי כולו אור, עכד"ק.

ופאת זקנם לא יגלחו

בספר 'לפיד האש' מסופר:

דגש מיוחד שם הרה"ק **מצאנז - קלויזנבורג** זצוק"ל על כך שלא ישנו את הלבוש היהודי, כפי שראה איש אצל אבותיו, פעמים אף השתמש כשדיבר בענין זה כדי לשבר את האוזן במילתא דבדיחותא.

פעם פתח וסיפר לאיש חסיד שהתפלמס עם יהודי פושר שמלבושיו בסגנון מודרני, וכה אמר לו:

הנה ויכוח מר נטוש ביני ובינך איזה מלבוש יאה לאדם מישראל, ואין מי שיוכיח בינינו, עד כי יבוא מלך המשיח, ונראה כיצד הוא מתלבש, ובכן דע לך שבכל אופן שהוא אנכי אצא נשכר, שכן ברגע שנשמע כולנו את קול השופר, אתייצב אני ליד החלון להשקיף איך הוא תארו ומלבושיו, והיה אם המשיח הינו בעל זקן ופיאות הרי מוטב, ואם לאו אקח מהרה זוג מספרים, ואקצץ שערות זקני ופיאותי, ומיד אהיה מוכן לצאת לקראתו, לא כן אתה שאם יתברר לך כי לא צדקת כל הימים תיאלץ עכשיו להיסתר במחבוא עד שיצמחו לך שערות הזקן והפיאות.

ב. מאוד מאוד הוי שפל רוח

פרומקייט וקרומקייט

בספר 'שנות חיים' תולדות חייו של הגה"צ ר' חיים ברים זצ"ל מסופר, שבהיותו חתן היה עז רצונו וחשקו לכבד את רבו הגאון ר' איסר זלמן מלצר זצ"ל בעל 'אבן האזל' בסידור קידושין בחתונתו.

אולם חותנו הצדיק ר' ישראל טויסיג זצ"ל בעל בית ישראל ממאטערסדארף, ביקשו שהיותו ובעלותו לארה"ק קיבל על עצמו את מרותו של הגה"ק המהרי"ץ דושינסקיא זצ"ל, מרא דארעא דישראל, לכך אין הוא מסוגל שלא לכבדו בסידור קידושין לבתו היחידה, ור' חיים נענה לחותנו, אולם בלבו חש צורך גדול לרצות ולפייס את רבו האבן האזל.

סוף דבר עלה ביחד עם אחיו לבית רבו והחלו מצטדקים, אולם הגאון ר' איסר זלמן לגודל צדקתו וגאונת מידותיו האצילות, לא הבין כלל במה דבריהם אמורים, ואמר:

"אין אני שונא את הכבוד מחמת פרומקייט אלא מחמת קרומקייט".

(איני שונא את הכבוד מחמת היותי ירא ודחיל חטאין, אלא מחמת עקמיניותו של כבוד).

ונראה שזה יש להעמיס בכפל הלשון "מאוד מאוד הוי שפל רוח", שהתנא מזהיר את האדם שיתרחק מן הכבוד מכח שני טעמים.

חד מחמת פרומקייט, ואידך מחמת קרומקייט.

שהגאווה הוא מאוס בעיני ה', וגם בזוי בעיני האדם, רע לשמים ורע לבריות.

ג. מאוד מאוד הוי שפל רוח

עבר אני בחיי

נתחיל בעובדה ידוע שאירע עם הגאון ר' יהונתן אייבשיץ זי"ע:

אחר שנבחר לרבה של קהלת אלטונה והמחוז וילך למסעיו, ויקר מקרהו שהגיע בערב יום הכפורים לעיירה אחת הסמוכה לק"ק אלטונה, והחליט לשבות שם ביום הכפורים, בערב יום הכפורים הלך לבית הכנסת של העיירה להתפלל מנחה ונזדמן לו שעמד בתפלה אצל ישיש אחד שהיה מתפלל קצת בקול רם, וכשהגיע בסוף התפלה על חטא היה מתרגם כל פיסקא בלשון גרמנית ואמר הכל בבכיות ובדמעות שלישי, ולבסוף הגיע ל'אלקי עד שלא נוצרתי איני כדאי עפר אני בחיי קל וחומר במיתתי הרי אני לפניך ככלי מלא בושא וכלימה', ואז געה בבכיה והוריד כנחל דמעה.

רבי יהונתן התרגש מהתפלה הזאת שנאמרה בהתרגשות רבה, כשסיים את תפלת המנחה שאל השמש את רבינו יהונתן איפה רצונו לשבת בבית הכנסת ביום הכפורים השיב לו בבקשה להושיבני על יד הזקן הישיש הזה שאולי אבנה גם אנכי ממנו להתפלל בהתרגשות. כך היה בתפלת ערבית ושחרית של יום הכפורים בדמעות שלישי ובהתלהבות והתרגשות רבה.

בעת קריאת התורה שחרית קרא הגבאי להזקן לעליית רביעי, הלה נעלב מאד שלא ניתן לו עליית שלישי, וכאן שפך האיש חמתו על הגבאי בזלזולים שונים:

אתה בזוי ומבוזה, לבעריל הבור נתת שלישי ולי רביעי, אנכי אינני יהודי מכובד כמוהו? מי שמך לגבאי עלינו?

הרבי ר' יהונתן השתומם למראה עיניו ולמשמע אזניו, ופנה בתמיה לישיש היושב בצדו מדוע החרדת עלינו את החרדה הזאת ופערת

משמיע ישועה

פיך על הגבאי, ואיה איפה פיך האומר הריני לפניך ככלי מלא בושה וכלימה.

ויען אותו הישיש לאמר תמיהני על שאלת כבודו הלא כשדיברתי בתפלה עם הקדוש ברוך הוא דיברתי שכן הנוסח מתחיל "אלהי עד שלא נוצרתי איני כדאי" ובעמדי לפני השם יתברך מלך מלכי המלנים מה אני ומה חיי ולפני הקדוש ברוך הוא עפר אני בחיי קל וחומר במיתתי והריני ככלי מלא בושה וכלימה, אבל לעמת בערל הבזוי ולפני הגבאי ההדיוט הזה אני איש ישר ונשוא פנים.

כלפי שמיא וכלפי בני אדם

פתח ר' יהונתן זצ"ל ואמר: עתה הבנתי מה שאמרו חז"ל (חולין פט.) גדול מה שנאמר במשה רבינו יותר ממה שנאמר באברהם אבינו, שאברהם אבינו אמר ואנכי עפר ואפר אבל יש בו ממש על כל פנים, ואילו משה רבינו אמר ונחנו מה, דהוי כי חירגא דיומא שאין בו ממש.

ופירוש 'חירגא דיומא' כשיש ארובה באמצע החדר והשמש זורחת דרך הארובה נראה בבית כעין עמוד שרוחשים שם כפסולת הנסרים, ואך כשבאים לממש אותם בידיים נוכחים שאין בהם ממש כלל.

ולכאורה מה ההבדל בין עפר ואפר לחירגא דיומא שניהם אינם שוים כלום?

אלא ההבדל הוא שאברהם אבינו דיבר אז לפני הקדוש ברוך הוא ואמר "הנה נא הואלתי לדבר ואנכי עפר ואפר" ובודאי שלפניו כל העולם אינו אלא עפר ואפר, אבל משה רבינו דיבר אל כלל ישראל המתלוננים ואמר "ונחנו מה", שהשפיל עצמו לפני בני אדם, זוהי רבותא יותר, עד כאן דבריו הנחמדים.

רעיון זה שיש אנשים שהם ענוים כלפי שמיא ולא כפי בני אדם אחרים, כבר הזהיר אודותיו רבי אברהם בן הרמב"ם בספרו המספיק לעובדי ה' (ריש פ"ז - הענוה), וכתב:

ולא יסתפק האדם בענוה כלפי שמים אלא גם כלפי בני האדם.

משמיע ישועה

עניו מכל האדם

ואפשר לפרש לפי זה לשון הפסוק והאיש משה עניו מאוד "מכל האדם" אשר על פני האדמה, דהיינו שלא רק כלפי שמיא החזיק עצמו ככלום, רק אף מה שנוגע לאנשים אחרים היה עניו מאוד, ואפילו לגבי נרגנים ומתלוננים ראה עצמו כאפס, והיינו עניו מכל האדם אשר על פני האדמה.

וזהו גדול מה שנאמר במשה, והיינו רבותייהו ושבחייהו של משה, ולכך זכה להיות מקבל התורה והמוסרה לישראל.

שוב הראוני בכתב סופר שביאר גם כן פסוק זה עפ"י יסוד הנ"ל, וברכתי להא-ל שכוונתי לדעתו הגדולה, וכתב בזה הלשון:

כי מי שמקטין את עצמו נגד השי"ת ומבין גדולת השי"ת, ורואה עצמו קרוץ מחומר ואיך יתגאה נגדו יתב"ש והוא מוכנע לפניו, אבל יתכן שלגבי שאר בני אדם יתפאר, והאמת שעל האדם להיות עניו ושפל רוח אף כלפי אנשים, וכל איש יהיה בעיניו גדול ממנו. והנה ממה שדיבר אברהם אבינו עם הקב"ה ואמר ואנכי עפר ואפר לא נראה כי אם שמכיר ערכו נגד ה', אבל ממה שאמרו משה ואהרן לכל ישראל ונחנו מה, הראו עניוות יתירה שאף כלפי הקטנים שבישראל הם פחותים.

ופירש שם פסוק זה של 'ומשה היה עניו', דמספר הקרא בשבחו של משה שהיה עניו 'מכל אדם אשר על פני האדמה', ולא די שהיה נכנע נגד ה', אלא אפילו נגד בני אדם היה עניו, ע"כ תוכן דבריו.

מאוד מאוד הוי שפל רוח

וחשבתי עוד להעמיס רעיון זה בכפילות הלשון במאמר התנא "מאוד מאוד הוי שפל רוח", וכבר זייקו המפרשים על ששנה התנא בכפילא.

אבל לפי ההבנה הנ"ל במידת הענוה שיש ב' חלקים בענוה, שצריך להיות עניו נגד ה', וככלי מלא בושה, וכן כלפי אנשים כערכו יתנהג

בענוה, אפשר שזה רמז התנא בכפילות מאוד מאוד הוי שפל רוח, בין נגד ה' ובין נגד בני אדם.

ונפשי כעפר 'לכל' תהיה.

בן שמונה עשרה לחופה

והוא אשה בבתוליה יקח,

כתב בספר נחל קדומים, 'והוא' גימ' י"ח דבן י"ח לחופה. הכי דרוש דורשי רשומות. ויען כי ראיתי מי שכתב שזה היה בזמנם שהיו בריאים וחזקים אבל עתה יכולים להמתין עוד, ומזה נמשך דגם משז"ל על בן כ' שלא נשא דכל ימיו בעבירה, והקב"ה אומר תפח עצמותיו, לפי סברתם ישתנה הזמן עוד כמה שנים.

ואני ההדיוט אומר דאין לסמוך על זה דתורה חתומה נתנה בש"ס ופוסקים, ואין להורות קולות בדבר שחיי עולם הבא תלוי בזה, ואכמ"ל.

ואפשר דלרמז זה מלבד כי 'והוא' גימט' י"ח, עוד נרמז בס"ת אשה' **בבתוליה' יקח'** גימ' ח"י, ובא הרמז פעם ב' בסוף תיבות, לרמוז דגם באחרית הימים בגלות החיל הזה לא נשתנה הזמן, דהגם דעתה הגוף חלש, מ"מ עתה הזקין היצה"ר ונתחזק בתוקף גדול.

התודה והברכה

נדבת ידידינו עוז, האברך החשוב והיקר

ר' ישראל יעקב שטיינמעץ הי"ו

לרגל השמחה השרויה במעונו
בהולדת הבת במז"ט

זכות הפצת התורה יעמוד לו, שיזכה לנחת לרוב מכל יוצ"ח מתוך
בריות גופא ונהורא מעליא לאורך ימים ושנים טובים, אמן.

התודה והברכה

נדבת ידידינו עוז, האברך החשוב והיקר

ר' נחום האלפערט הי"ו

לרגל השמחה השרויה במעונו
בהולדת הבן במז"ט

זכות הפצת התורה יעמוד לו, שיזכה לנחת לרוב מכל יוצ"ח מתוך
בריות גופא ונהורא מעליא לאורך ימים ושנים טובים, אמן.

התודה והברכה

נדבת ידידינו עוז, האברך החשוב והיקר

ר' משה יצחק קנאפפלער הי"ו

לרגל השמחה השרויה במעונו
בהולדת הבן במז"ט

זכות הפצת התורה יעמוד לו, שיזכה לנחת לרוב מכל יוצ"ח מתוך
בריות גופא ונהורא מעליא לאורך ימים ושנים טובים, אמן.